

Se de unike bildene fra krigen

Frigjøringsjubileet går mot slutten, men historier og ukjente fotografier fra krigens dager fortsetter å komme fram i lyset.

Av JIMMY ÅSEN

Publisert 22. desember 2015

KV har takket være Roy Isnes fått tilgang til en rekke unike fotografier som er tatt av tyskere i Kragerø under krigsårene. Fotografiene har Werner Wernersen i Arendal skaffet til veie. Lokalhistoriker Carl Fredrik Monsen har studert bildene som han mener er viktig krigshistorie fra Kragerø. Han har selv skrevet flere artikler som omhandler krigsårene 1939–1945.

Monsen mener at det var de tyske okkupantene som først forsto hvilken verdi Kragerø havn representerte.

- Den strategiske beliggenhet som knutepunkt fra Nordsjøen og Skagerrak, til jernbanespor i Kragerø, var av stor verdi. Dette er første gang jeg ser fotografier fra den store virksomheten på havna i Kragerø. Disse fotografiene framkaller mange minner, sier Monsen.
- Forsyninger og tropper til den tyske Lapplands-armeen ble landsatt og forlagt i brakkeleiren på Maistanga, før de dro til den russiske fronten i nord. Likeledes ble leieren i Kragerø benyttet som hvilested for kamptrette tropper etter møter med den russiske armé. Store tyske lasteskip ble et daglig syn på Jernbanekaia, sier historikeren.

Mannskap fra lastebåten laster om bord høyballer. (Foto: Privat)

Mens Monsen studerer bildene, forteller han episoder han selv har opplevd.

– Andølingen-guttane var på farta ved Jernbanekaia hver dag. En gang sto vi foran godsterminalen, (i dag Vinmonopolet) mens et stort troppetransportskip la til kai. Plutselig ble det stor oppstand blant de tyske vaktene på kaia, og høye skrik og tyske kommandorop flerret luften. Vi så en tysk soldat som løp fra skipet, forbi vaktene og ut på Strandveien. Flere skudd ble avfyrt. Da vi løp fra stedet, så vi soldaten falle om. Hva som skjedde fikk vi aldri vite.

En annen episode beskriver Monsen som «En dramatisk kaosnatt».

– I økende grad ble Kragero havn tatt i bruk som losseplass for tyske ammunisjonsskip. Skipene la til ved jernbanekaia, losset ammunisjonen direkte over på jernbanevogner, som etter hvert fylte opp alle spor i Kirkebukta. Etter at vognsettet ble koblet sammen, ble det hentet av et kjempestort lokomotiv som gikk under navnet «Stortyskeren». I våre dager er det blitt kjent at ledelsen i NSB under krigen hadde et meget nært samarbeid med de tyske okkupantene.

Tyske soldater ved jernbanestasjonen. (Foto: Privat)

– En natt hvor hele Kirkebukta var fylt opp med ammunisjonlastede vogner og et skip lå ved Jernbanekaia, gikk flyalarmen i byen. Hva som utløste panikken som oppsto er det mange som har lurt på. Redselen tok helt av da en stor avdeling med allierte bombefly dundret inn over byen. Folk stormet inn i tilfluktsrommene som var anlagt i byens kjellere. Det store tilfluktsrommet i Bedehusgruva var overfylt av skrekkslagne mennesker. Sengeliggende folk ble flyttet med kjerrer og trillebår. Enkelte rømte opp til brakkeleieren og ba tyskerne om beskyttelse. Etter en stund kom enda en bombeflyavdeling brølende over byen, før flyalarmsignalet kunne blåse faren over, og kragerøfolk kunne puste lettet ut.

Episoden som historikeren forteller om fant sted 26. april 1945. Da kom 119 britiske bombefly med eskorte. De kom inn over Norge fra Skottland, fløy langs Sørlandet, over Kragere til et oljeraffineri ved Tønsberg. Angrepet førte til store skader og tap av 57 siville liv.

Mannskapene hjalp til. (Foto: Privat)

– Fra vår plass bak kirken så vi at hele østhimmelen ble opplyst. Det må ha vært denne hendelse som skapte redsel og panikk i Kragero denne natta. Det å ha en hel skipslast med bomber og granater i nærområdet var ingen spøk, sier Monsen.

En annen episode som han husker godt var da det kom tyske brød til byen.

– Rasjoning og mangel på brød var et daglig problem. Derfor ble jakten på tyske brød populært blant oss guttunger. Hver gang det ankom en båt med brød om bord, gikk alarmen. En lang rekke med tyske soldater sto på brygga og langet brød for brød på en lastebil. Enkelte ganger bommet de og brødet falt i bakken. Da var raske guttunger fra Andølingen på pletten øyeblikkelig og rippet til seg brødet, mens soldatene sparket og slo etter oss. Brødene hadde en firkantet form, liknet på en murstein og var steinharde. Var du heldig å komme hjem med et slikt steinhardt brød, ble du familiens helt, selv om det harde brødet var av tysk fabrikat.

Relativt store fartøyer kunne legges til ved Jernbanekaia. Fra Kragerø kunne man nå de fleste steder i Norge. (Foto: Privat)

 [Magasin](#) [2. verdenskrig](#) [Kragerø](#)

[Tips oss!](#) • [Send inn videotips](#) • [Ansvarlig redaktør: Espen Nilsen](#) • [Nettredaktør: Trond Nøstvold Tou](#) • [Personvernpolicy / Informasjonskapsler](#) • [Redaktørplakaten](#) • [PFU](#) • Adresse: Postboks 55, 3791 Kragerø. Tlf: 35 98 67 00